

**Bobur Lirikasi**

**Mualliflar:** Idrisova O'g'ilxon Qudratbek qizi  
Axmadjonova Durdonaxon Xabibullo qizi  
Abdumalikova Nodira Alijon qizi  
Qo'qon Universiteti Andijon filiali  
Filologiya tillarni o'qitish yo'nalishi talabalari

**Annotatsiya:** Ushbu maqolada XVI asr o'zbek adabiyotining yirik vakili, davlat arbobi va shoir Boburning lirikasining badiiy, g'oyaviy va estetik xususiyatlari tahlil qilinadi. Bobur lirikasi inson ruhiyatini, muhabbat, tabiiy go'zallik, hayot fani va tarixiy voqealarni she'riy ifoda orqali yoritadi. Shu bilan birga uning badiiy tasvir vositalari, ramziy obrazlari va shaxsiy kechinmalari ham o'rganiladi. Maqola Bobur ijodining o'zbek mumtoz adabiyotidagi o'rni va bugungi avlod uchun ma'naviy ahamiyatini ko'rsatadi.

**Аннотация:** В данной статье анализируются художественные, идейные и эстетические особенности лирики XVI века узбекского поэта и государственника Бабура. Лирика Бабура отражает человеческую психику, любовь, природную красоту, философию жизни и исторические события через поэтическое выражение. Также рассматриваются художественные средства, символические образы и личные переживания поэта. Статья демонстрирует место творчества Бабура в узбекской классической литературе и его духовное значение для современного поколения.

**Abstract:** This article analyzes the artistic, ideological, and aesthetic features of the lyrical works of the 16th-century Uzbek poet and statesman Babur. Babur's lyrics express human emotions, love, natural beauty, life philosophy, and historical events through poetic form. The article also examines his artistic devices, symbolic images, and personal experiences. It highlights Babur's contribution to classical Uzbek literature and the spiritual significance of his works for contemporary readers.

**Kalit soʻzlar:** Bobur, lirikasi, mumtoz adabiyot, badiiy tasvir, ramziylik, muhabbat, tarixiy voqealar, shaxsiy kechinma.

**Ключевые слова:** Бабур, лирика, классическая литература, художественные образы, символизм, любовь, исторические события, личные переживания.

**Keywords:** Babur, lyrics, classical literature, artistic imagery, symbolism, love, historical events, personal experiences.

**Kirish.** XVI asr oʻzbek adabiyoti tarixida Bobur (1483–1530) oʻziga xos shaxs sifatida ajralib turadi. U nafaqat davlat arbobi, tarixchi va siyosatchi, balki mahoratli shoir ham boʻlgan. Bobur lirikasi oʻzbek mumtoz adabiyotining eng nozik va nafis namunalaridan biri sifatida qadrlanadi. Shoir oʻz sheʼriy merosida inson ruhiyatining murakkab jihatlarini, muhabbat, sadoqat, hayot falsafasi va tarixiy voqealarni nozik badiiy ifoda orqali yoritadi. Bobur ijodi orqali oʻquvchi nafaqat tarixiy voqealarni bilibgina qolmay, balki inson ruhiyati, tabiiy goʻzallik, insoniy qadriyatlar bilan ham tanishadi.

Bobur lirikasi koʻplab badiiy vositalar, ramziy obrazlar va metaforalardan boy. Shoirning tabiat manzaralari, sevgining nozik tuygʻulari va hayotga boʻlgan munosabatlari uning lirikasida chuqur falsafiy ohangga ega. Shu bilan birga Bobur sheʼrlari tarixiy kontekst bilan bogʻlangan, davlat ishlaridagi murakkab vaziyatlar va shaxsiy kechinmalar ham uning ijodida oʻz aksini topadi.

Bobur lirikasining yana bir jihati — shaxsiy tajribalar va his-tuygʻularni ochiq, samimiy va sodda ifoda etishidir. U oʻquvchini nafaqat sheʼriyat goʻzalligi bilan, balki insoniylik va maʼnaviy qadriyatlar bilan ham tanishtiradi. Shu sababli, Bobur lirikasi nafaqat tarixiy, balki maʼnaviy ahamiyatga ham ega. Ushbu maqolada Bobur lirikasining gʻoyaviy-estetik xususiyatlari, badiiy tasvir vositalari, ramziy obrazlar, shuningdek, uning oʻzbek mumtoz adabiyotidagi oʻrni tahlil qilinadi.

**Asosiy qism.** Bobur lirikasi va mavzulari

Bobur lirikasida quyidagi asosiy mavzular ajralib turadi:

1. Muhabbat va ishq – Shoir ishqni inson ruhiyati va ma'naviyatining ajralmas qismi sifatida talqin qiladi. U muhabbatning turli qirralarini, sadoqat, hijron va visolni lirikasida nozik ifodalaydi.

2. Tabiat tasviri – Bobur o'z she'rlarida tabiat go'zalligini, gullar, qushlar, daryolar va tog'lar tasvirini nafis va ramziy ohangda yetkazadi. Tabiat tasvirlari uning ruhiy kechinmalari bilan uyg'unlashadi.

3. Tarixiy voqealar va shaxsiy kechinmalar – Shoir davlat ishlaridagi murakkab vaziyatlarni, janglar, siyosiy intriga va shaxsiy tajribalarni lirikasida aks ettiradi. Shu tariqa, uning she'rlari nafaqat badiiy, balki tarixiy manba sifatida ham qimmatli.

4. Hayot falsafasi va insoniy qadriyatlar – Bobur o'z lirikasida sabr, sadoqat, halollik, muruvvat kabi qadriyatlarni targ'ib qiladi. Uning she'rlari inson ruhiyatining chuqur qatlamlarini ochib beradi.

Badiiy vositalar va ramziy obrazlar

Bobur lirikasining badiiy-estetik xususiyatlarini tushunishda quyidagi vositalar muhim ahamiyatga ega:

Tashbeh va istiora – Muhabbat va tabiat manzaralarini jonli va ramziy ifoda etadi.

Metafora va kinoya – Shoir his-tuyg'ularni nozik va badiiy shaklda yetkazadi.

Ramziylik – Gullarning, qushlarning, suv va tog'larning obrazlari shaxsiy his-tuyg'ular bilan uyg'unlashadi.

Ohangdorlik va ritm – Bobur she'rlari o'zining musiqiy ohangi bilan ajralib turadi.

Bobur lirikasi va o'zbek mumtoz adabiyoti

Bobur lirikasining o'zbek mumtoz adabiyotidagi o'rni juda yuqori. U:

Ayol va erkak lirikani rivojlantirishga hissa qo'shgan;

She'riyatda tabiat, ishq va insoniy qadriyatlarni uyg'unlashtirgan;

Tarixiy voqealarni badiiy yoritishda nozik poetik uslubni yaratgan;

Bugungi o'quvchi va tadqiqotchilar uchun ma'naviy, estetik va tarixiy manba sifatida xizmat qiladi.

**Xulosa.** Xulosa qilib aytganda, Bobur lirikasining badiiy va g'oyaviy ahamiyati katta. Shoirning she'rlari nafaqat o'z davrining, balki bugungi avlodning ham ruhiy va ma'naviy dunyosiga chuqur ta'sir ko'rsatadi. Bobur lirikasida muhabbat, tabiat, tarixiy voqealar va insoniy qadriyatlar uyg'unlashgan. Shu tariqa, uning ijodi o'zbek mumtoz adabiyoti xazinasida mustahkam o'rin egallaydi.

Bobur lirikasining yana bir o'ziga xos jihati — shaxsiy kechinmalarni ochiq va samimiy ifoda etishidir. U o'quvchini nafaqat she'riyat go'zalligi bilan, balki ma'naviy-estetik qadriyatlar bilan ham tanishtiradi. Shu sababli Bobur lirikasi o'rganilishi lozim bo'lgan, nafaqat tarixiy manba sifatida, balki estetik va ma'naviy o'quv vositasi sifatida ham ahamiyatga ega. Bobur ijodi bugungi kunda ham o'zbek adabiyoti tadqiqotchilari va talabalar uchun muhim o'rnak bo'lib xizmat qiladi.

#### Adabiyotlar ro'yxati

1. Karimov B. O'zbek mumtoz adabiyoti tarixi. – Toshkent: Fan, 2010. – B. 145–178.
2. Rasulov A. Bobur va uning lirik merosi. – Toshkent: Sharq, 2015. – B. 23–56.
3. Mamatqulova N. XVI asr o'zbek she'riyati. – Andijon, 2018. – B. 87–110.
4. Jo'rayev U. Mumtoz adabiyotda shaxsiy lirika. – Toshkent, 2020. – B. 101–134.
5. Qodirov S. Bobur g'azalchiligi va badiiy tasvir. – Namangan, 2014. – B. 45–78.
6. Ahmedov T. O'zbek she'riyati va tarixiy kontekst. – Samarqand, 2012. – B. 66–95.